

Ärende: VN/3215/2021

Väliraportti: Vapaa!-Fri! -hanke vapaaehtoistoiminnan edistämiseksi ikääntyvässä yhteiskunnassa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Mustasaaren kunnan väliraportti Oikeusministeriölle Vapaa! – Fri! -hankkeesta

Oikeusministeriössä on käynnistetty sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimaan kansalliseen ikäohjelmaan 2030 liittyvä ja oikeusministeriön koordinoiman demokratiaohjelman 2025 toimeenpanoa tukeva Vapaa! – Fri! -hanke, jonka tavoitteena on vakiinnuttaa vapaaehtoistoiminnan asemaa ikääntyvässä yhteiskunnassa.

Mustasaaren kunnassa on meneillään Kyläaktivismi-hanke (Bya-aktivism), joka alkoi elokuussa 2021. Hankkeen rahoitus 15.000 eur tulee kunnalta ja sen kesto on päätetty tällä hetkellä vuoden ajaksi. Näköpiirissä on, että hanke jatkuu kunnan omalla rahoituksella jatkossakin. Hankkeen tavoitteena on aktivoida Mustasaaren kylien toimintaa ja luoda käytänteitä Mustasaaren kunnan ja sen kylien välillä, mm. kyläyhdistysten ja asukkaiden kautta.

Demokratian lisäämiseksi Mustasaaren kunta on osallistunut pilottikuntana Vapaa! – Fri! -hankkeeseen osana Kyläaktivismi-hanketta. Vapaa! – Fri! -hanke on luonut kuntaan prosessin, joka ei olisi käynnistynyt ilman oikeusministeriön koordinoimaa demokratiaohjelmaa. Vapaa! – Fri! -hanke toteutetaan kolmivaiheisena; alla Mustasaaren kunnan toimenpiteet pilotissa:

Vaihe: Kerätään ideat kunnasta

Idea: Kunnan ja järjestöyhteistyön tiivistäminen

Vaihe: Workshop

Kunta järjestää kyselyn kunnassa toimiville yhdistyksille toivotuista yhteistoiminnan muodoista

Vaihe: Workshop-työn tulosten purkaminen 06 – 08/2022

Kunta esittelee tulokset

Taustaa ja tavoite

Hankkeessa on jo noussut esiin mm. seuraavia havaintoja vapaaehtoistoiminnan tilasta Mustasaassa:

Vapaaehtoistyö on melko määrätietoista ja laaja-alaista sekä yhteistyötä on tehty kunnan ja 3. sektorin välillä.

Kunta myöntää avustuksia vapaaehtoistyöhön järjestöille

Haasteet:

Järjestöjen mielestä avustukset eivät ole riittäviä, mutta ne pystyvät kuitenkin toimimaan avustuksen ja talkootyön avulla. Järjestötyössä on haasteena resurssipula, mm. toiminnan rahoitus ja henkilöresurssit. Rahoituksen saaminen tai sen kokoaminen yhdistyksen omalla työllä on kuitenkin haastavaa vapaaehtoistyössä. Jäsentymättömässä yhteydenpidossa haasteena on, ettei se tue strukturoitua asioiden käsittelyä. Myös kokonaiskuvan saaminen 3. sektorin tekemästä kenttätyöstä on haastavaa kunnalle ja vapaaehtoistyötä tekeville järjestöille.

Juurisyyt haasteille:

Vuorovaikutus on riittämätöntä 3. sektorin ja kunnan välillä vaikuttavien kehittämistoimien toteuttamiseksi.

Vaikutukset:

Kuntalaiset löytävät yhdistyksissä mielekästä toimintaa ja sosiaalista yhteydenpitoa.

Kansalaistoiminta yhdistysten ja asukkaiden kautta on tärkeää, sillä se lisää kuntalaisten osallisuutta ja lisää elinvoimaisuutta kuntaan ja sen kyliin.

Yhteistyön kehittämisen taustalla on myös oikeudenmukaisuus kylien välillä kylien erilaisista painotuksista riippumatta.

Johtopäätökset:

On huomioitava, että kunnalla on velvoite tehdä yhteistyötä yhdistysten kanssa ja sen on hyvä lisätä vuorovaikutusta 3. sektoriin. Aikaisemmin yhteydenpito järjestöihin ei ole tapahtunut Mustasaaren kunnassa järjestöfoorumityyppisesti, vaan kunnassa toimivista eri yhdistyksistä on otettu yhteyttä kuntaan yksittäisissä asioissa tai toisinpäin. Yhdistysten avustushaut ovat kuitenkin toimineet systemaattisesti. Jatkossa on tavoitteena koota Mustasaassa toimivat järjestöt kerran vuodessa järjestöfoorumina yhteen, jotta vuorovaikutus olisi aidosti kaksisuuntaista. Tapaamisissa voitaisiin tarkastella löytyisikö yhdistysten toiminnasta yhteisesti kehitettäviä asioita ja voisiko kunta avustaa kyläyhdistyksiä hakemaan yhteistä rahoitusta toimintaansa eri rahoituslähteistä. Yhteisissä tapaamisissa voisi jatkaa kehittämistoimia vakiinnuttamaan vapaaehtoistoiminnan asemaa ikääntyvän yhteiskunnan näkökulmasta.

Mustasaaren kylillä on erilaisia kehittämistavoitteita. Mustasaaren saaristokylissä mm. maailmanperintöalueella tapahtuva matkailu vaikuttaa kylän asukkaisiin ja kyläyhdistysten toimintaan helpottaen yhdistysten varainkeruuta. Esim. Björköbyn kyläyhdistys kerää toiminnalleen rahoitusta järjestämällä opastuskiertoja ja siivoustalkoita, jolloin yhdistyksen toiminta nivoutuu alueen matkailuliiketoimintaan. Tulevissa 3. sektorin tapaamisissa voisi pohtia löytyisikö tämän tyyppistä synergiaa enemmän.

Ideointivaihe – syksy 2021, demokratiaa lisäävät toimenpiteet

Vapaa! – Fri! -hankkeessa oli syksyllä 2021 jo yksi seminaari, jossa jokainen pilottiin osallistunut kunta kertoi vuorollaan omasta hankkeesta, tavoitteista ja niiden toteuttamisesta. Lisäksi kunnan viranhaltijoita ja työntekijöitä osallistui maaliskuun lopussa 2022 webinaariin, jossa esiteltiin kuntien pilottikohteita ja niissä jo saatuja tuloksia.

Mustasaaren kunnassa valittiin pilotin kehityskohteeksi kunnan yhteistyön tiivistäminen 3. sektorin kanssa

Myöhemmin pilotin ulkopuolella toteutetaan tai on jo osittain toteutettu muita kehittäviä ja tiedottavia menetelmiä, kuten

Kyläyhdistyksille rahoitushausta infotilaisuus syksyllä 2022

Uusi paikallisuus –keskustelu. Kylätoiminnan vetäminen paikallisesti, esim. Veikkaalan kylässä toimii Itäisen Mustasaaren Jokikylät ry. (Älvbyarna), joka on hyvin aktiivinen ja monipuolinen toiminnassaan

Nuorisovaltuuston osallistaminen laajempaan yhteistoimintaan jatkossa

Luentosarja Mustasaaren Aikuisopistossa

Isohkoja tapahtumia, joissa on vierailuvia tähtiä mm. Kunnasta, Leaders:istä tai toisista järjestöistä kertomassa onnistuneesta toiminnastaan

Workshop – kevät/kesä 2022, kysely Mustasaaren kyläyhdistyksille

Tavoitteena on toteuttaa Mustasaaren kunnan toimesta kyläyhdistyksille kysely:

Miten kyläyhdistykset haluavat yhteydenpidon tapahtuvan kunnan kanssa.

Minkälaisia toiveita on yhteydenpidolle (avoin kysymys), jne.

Haluavatko kyläyhdistykset käynnistää säännöllistä toimintaa kunnan ja kyläyhdistysten välillä.

Samalla selvitetään/selkiytyy mm. mikä on jatkossa kunnan rooli kuntalaisten osallistamiseksi. Voisiko tulevaisuuden kunta olla vähän enemmän yhteisö ja vähän vähemmän hallinto-organisaatio, kuten Despedaro Design –tiimin Riku Sirén näkee mm. Kuntamatch -verkkosivuratkaisun tukevan tämän suuntaista ajatusta.

Tulevaisuudessa mietittäväksi jää mistä budjetoidaan rahat kunnan ja kyläyhdistysten väliselle toiminnalle sekä toteutetaanko osallistava budjetointi?

Hyödynnetään muiden kuntien käytänteitä Mustasaaren jatkohankkeissa.

Jatkotoimenpiteenä poimitaan parhaat käytänteet muiden Vapaa! – Fri! -pilottikuntien workshop-työn tuloksista ja muokataan ne Mustasaaren kunnan ja kyläyhdistysten tarkoituksiin.

Workshop, 3. vaihe

Workshop -työn tulosten purkaminen 06 – 08/2022.

Domars Otto
Korsholms kommun